

มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์¹

วรชัย วรรณสา²

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน การพัฒนาอย่างรวดเร็วพร้อมกันทำให้ประชาชนทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันผ่านอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อินเทอร์เน็ตจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเป็นประโยชน์ แต่กลับมีบางกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสมและผิดวัตถุประสงค์ ทำให้เกิดความรำคาญและเดือดร้อนต่อผู้อื่น จึงก่อให้เกิดการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์กันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความผิดในลักษณะนี้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและใช้เวลาเพียงเสี้ยววินาทีเท่านั้น

การกระทำความผิดบนสื่อออนไลน์เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายโดยเฉพาะการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากในสังคมไทย เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงทำให้มีการหมิ่นประมาทผู้อื่นผ่านทางสื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้นและผลกระทบที่ผู้เสียหายจะได้รับจากการถูกหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์นั้นมีความเสียหายมากกว่าการหมิ่นประมาทด้วยวาจาหรือวิธีการอื่นที่เคยเกิดขึ้น เพราะข่าวสารหรือข้อมูลต่างๆสามารถแพร่กระจายผ่านการแชร์ได้อย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายเป็นวงกว้าง

แต่เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้กับพฤติกรรมหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการกฎหมายเพื่อมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวเป็นการเฉพาะ จะต้องนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงมาปรับใช้ คือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ มาตรา 328 ซึ่งได้บัญญัติถึงความผิดในลักษณะของการหมิ่นประมาทไว้ ประกอบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 14 และ มาตรา 16 ที่มุ่งเน้นการกระทำความผิด

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวิศร เลิศธรรมเทวี และ คณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โชติมานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลออนไลน์และความผิดทางคอมพิวเตอร์ มาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ได้บางกรณีเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ในประเทศไทย ถือได้ว่ายังไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการที่ไม่อาจนำกฎหมายมาใช้บังคับได้อย่างครอบคลุม

เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่บังคับใช้กับการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ การเอาผิดกับผู้กระทำความผิดและการเยียวยาผู้เสียหายทำได้โดยการนำกฎหมายที่ใกล้เคียงมาปรับใช้ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328³ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 14 และมาตรา 16⁴ ซึ่งบทบัญญัติเหล่านี้มีข้อจำกัดในการบังคับใช้ เนื่องจากบางกรณีไม่ตรงกับองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย จึงไม่สามารถนำกฎหมายนั้นๆ มาบังคับใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นได้ ทำให้เกิดปัญหาความไม่ครอบคลุมในการปรับใช้กฎหมายในปัจจุบัน

2. ประเทศไทยไม่มีการกำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์เป็นความผิดเฉพาะในกฎหมายอาญา

การหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ยังไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดเฉพาะตามกฎหมายไทย เมื่อเกิดการกระทำความผิดต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ประกอบมาตรา 328 แม้การหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์จะคล้ายคลึงกับการหมิ่นประมาททั่วไป แต่ก็มีช่องทางการกระทำความผิด เจตนา และลักษณะของการกระทำที่ต่างต่างกัน ดังนั้นจึงควรที่จะกำหนดอัตราโทษที่แตกต่างกันระหว่างผู้กระทำความผิดแต่ละบริบท การที่กฎหมายไทยไม่ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์เป็นความผิดเฉพาะ แต่นำเอาบทบัญญัติกฎหมายที่ใกล้เคียงกันมาปรับใช้ ทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ได้สัดส่วนและไม่ครอบคลุมเพียงพอ

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ มาตรา 328

⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 14 และ มาตรา 16

3.การไม่แบ่งแยกประเภทผู้กระทำความผิดและการกำหนดอัตราโทษของผู้กระทำความผิด

การพิจารณาความรับผิดทางอาญาตามหลักแล้ว ต้องพิจารณาการกระทำที่ครบองค์ประกอบตามพฤติการณ์ของการกระทำความผิดและเจตนาของผู้กระทำ เพื่อยับยั้งอาชญากรรม การที่ไม่มีการแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจนทำให้ไม่สามารถพิจารณาองค์ประกอบและเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดได้ จึงควรให้มีการกำหนดประเภทผู้กระทำความผิดและกำหนดอัตราโทษที่เหมาะสมในกฎหมายไทย เพื่อให้การลงโทษสอดคล้องกับทฤษฎีความได้สัดส่วนในการลงโทษ ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้องและชอบธรรม

4.การคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์

การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากการถูกหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน กฎหมายให้เป็นไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 16/1 ซึ่งบัญญัติให้ผู้ที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดลบหรือแก้ไขหรือกระทำการเยียวยาผู้เสียหายได้คือศาลเท่านั้น และต้องใช้คำพิพากษาของศาลที่ตัดสินว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริง จึงจะสามารถขอให้ศาลมีคำสั่งลบหรือแก้ไขข้อความอันเป็นการหมิ่นประมาทผู้เสียหายได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาในศาลใช้เวลานาน อาจทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเพิ่มมากขึ้นระหว่างการดำเนินคดี จึงถือได้ว่าการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ

ตามประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะเจาะจงที่บังคับใช้กับการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ การกำหนดประเภทผู้กระทำความผิดและอัตราโทษที่เหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์และได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.เสนอให้มีการแยกการบังคับใช้กฎหมายในกรณีของการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ แยกออกจากความผิดฐานหมิ่นประมาททั่วไป ตามมาตรา 326 และมาตรา 328 กล่าวคือ เมื่อมีการหมิ่นประมาททาง

สื่อออนไลน์เกิดขึ้นจะต้องไม่มีการนำเอาบทบัญญัติในความผิดฐานหมิ่นประมาททั่วไปมาบังคับใช้ โดยจะต้องมีการกำหนดให้ความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ขึ้นบังคับใช้เป็นการเฉพาะ

2. เสนอให้มีการกำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์เป็นการเฉพาะ ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ขึ้นเป็นอีกหนึ่งมาตราแยกออกจากการหมิ่นประมาททั่วไป

โดยเสนอให้มีการตรา มาตรา 326/1 วรรคหนึ่ง ขึ้นเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์เป็นการเฉพาะ อีกทั้งให้มีการนำเอาอัตราโทษตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาเป็นต้นแบบในการกำหนดอัตราโทษด้วยเนื่องจากการกระทำความผิดที่ลักษณะใกล้เคียงกัน อีกทั้งช่องทางในการกระทำความผิดเป็นช่องทางเดียวกันอีกด้วย แต่ทั้งนี้ เห็นสมควรให้โทษตามมาตรา 326/1 วรรคหนึ่ง ที่จะตราขึ้นใหม่นี้ควรมีอัตราโทษที่สูงกว่า เหตุเพราะต้องคำนึงถึงความร้ายแรงและขนาดของผลร้ายที่เกิดแก่ผู้เสียหายเป็นสำคัญ โดยมาตรา 326/1 วรรคหนึ่ง

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังผ่านทางช่องทางของสื่อออนไลน์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 3 แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ หากการกระทำตามวรรคนี้เป็นการกระทำตามมาตรา 329 ให้นำเอามาตราดังกล่าวมาบังคับใช้โดยอนุโลม”

3. ในกรณีที่การหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์นั้นมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแตกต่างกัน นั้น ผู้ศึกษาเสนอให้เพิ่มเติมใน มาตรา 326/1 วรรคสอง โดยกำหนดให้การหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ที่มีผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่มีฐานะที่แตกต่างกันควรมีความรับผิดชอบที่แตกต่างกันตามไปด้วย

“ผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หากลักษณะการกระทำแตกต่างกัน ย่อมได้รับผลแตกต่างกันไปด้วย สำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ตามมาตรานี้ กำหนดให้ผู้จัดทำข้อความ ผู้มีอำนาจตรวจสอบ แก้ไข หรือจัดการข้อความหมิ่นประมาทนั้น และผู้แสดงความคิดเห็นในลักษณะหมิ่น

ประมาท ต้องรับผิดชอบในความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ตามมาตรานี้ อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบตามวรรคนี้ไม่รวมถึงผู้ที่ได้รับข้อความ ผู้แสดงความคิดเห็น หรือผู้เผยแพร่ข้อความนั้น”

4. ในกรณีที่การหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์นั้นมีผู้ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มเติมในมาตรา 326/1 วรรคสาม โดยถ้าผู้กระทำความผิดนั้นมีลักษณะดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 326/1 วรรคหนึ่งและวรรคสองมีฐานะในการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน ผู้กระทำในแต่ละฐานนั้นจะต้องระวางโทษที่แตกต่างกันตามไปด้วย ในกรณีที่การหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์นั้นมีผู้ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปนั้น ผู้ศึกษาเสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มเติมในมาตรา 326/1 วรรคสาม โดยถ้าผู้กระทำความผิดนั้นมีลักษณะดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 326/1 วรรคหนึ่งและวรรคสองมีฐานะในการกระทำความผิดที่แตกต่างกันผู้กระทำในแต่ละฐานนั้นจะต้องระวางโทษที่แตกต่างกันตามไปด้วย

5. ในกรณีเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง หรือเยียวยาผู้เสียหายระหว่าง หรือก่อนมีการพิจารณาคดีเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายจากความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและซ้ำๆจากการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์นั้น

เช่น คำสั่งให้กำจัดข้อมูลที่ทำให้เกิดความเสียหาย ออกจากระบบอินเทอร์เน็ต หรือคำสั่งให้ผู้กระทำหยุดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อผู้เสียหายเป็นระยะเวลาชั่วคราว เป็นต้น และการมีคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายตามที่กล่าวมานั้นควรจะสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและไม่ยุ่งยาก

อ้างอิงเอกสาร

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.

ศิริจันทร์ ปินศิริวานิช. “อาชญากรรมคอมพิวเตอร์: การบังคับใช้กฎหมายในคดีหมิ่นประมาทบน

ระบบเครือข่ายเฉพาะเรื่องชื่อเสียง,” วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สิริ โนม พรหมโณม. “ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550,” จุลนิติ : 12(4) (2551).

Legardy. “รู้จักกฎหมายหมิ่นประมาทคืออะไร ”(ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก :

<https://www.legardy.com/blogs/defamation.2566> (กุมภาพันธ์, 20).

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560